

קרית הישיבה בית אל

BET-EL YESHIVA CENTER

בית אל, שכונה ב', ד.ג. מזרח בנימין 90628 | טל' 02-9975192, פקס' 02-9975385 | דוא"ל: Betel@yeshiva.org.il
Bet-EL Bet D.N Mizrach Binyamin 90628 | Tel: 02-9975192, Fax: 02-9975385 | Email: Betel@yeshiva.org.il

ב"ה שבט תשע"ט

ספר שמואל מספר כיצד נבנתה מלכות, נבואה שבה לשמי ישראל, ציבוריות, כהן חוזר ותופש מקום, משפט, סדר עולמי חדש, מוסר בין עמים ובין ממלכות. מבין כל אלו הולכת ושורה השכינה בישראל.

פרק ט

- מהו הבסיס להתחייבות דוד לעשיית חסד עם בית שאול בעבור יהונתן (שמואל א כ')? מהו ההקשר שבו מתממשת ההתחייבות (פרקים ז' וח')? מהי משמעותה?
- מה ניתן ללמוד מפרשייה זו על מצבו של בית שאול?
- כיצד מתייחס ציבא אל מפי בשת? מהם מניעיו ביחסו זה? כיצד מתייחס דוד אל מפי בשת?
- כיצד מתייחס דוד לציבא? מהם מניעיו? (המשך האירוע יידון בט"ז, א-ד; ובי"ט, כה-לא).

פרק י'

- מהו פשר יוזמת החסד של דוד? (שתי הבנות אפשריות למילים "ויהי אחרי כן"; קשב בפסוקים). מדוע לא גמל חסד לנחש בעודו בחיים?
- החסד בראי המדרש: "ויסע משם אברהם. כתיב רעך ורע אביך וגו' (משלי כז י), זה חנון בן נחש מלך בני עמון, שנאמר ויהי אחרי כן וימת (נחש) מלך בני עמון וגו' (ש"ב י', א), ויאמר דוד אעשה חסד עם חנון בן נחש וגו' (ש"ב י', ב). אמר ר' ברכיה בשם ר' אלעזר בן פדת ומה חסד עשה נחש עם דוד שאמר כאשר עשה אביו עמדי חסד? אלא כשברח דוד משאול הלך דוד וכל בית אביו אצל מואב, אמר להם קבלו בית אבא, שנאמר וינחם את פני מלך מואב (ש"א כ"ב, ד), ויאמר אל מלך מואב ישב נא אבי ואמי (ש"א כ"ב, ג), וקבלו אותם, כיון שיצא דוד עמד מלך מואב והרג לאביו ולאמו ולאחיו של דוד, לא נשתייר מהם אלא אחד, שנאמר ליהודה אליהוא מאחי דוד (דה"א כ"ז, יח)... והיאך נמלט אליהוא, אלא ברח ממלך מואב והלך אצל נחש מלך בני עמון וקבלו, שלח מלך מואב ואמר לנחש שמא בא אחד מאחי דוד אצלך, אמר לו לאו, ושמרו עד שבא דוד, לכך אמר דוד אעשה חסד עם חנון בן נחש" (מדרש תנחומא וירא סימן כה). מה בין פשוטו של מקרא לבין המדרש?
- מהי תגובת דוד לפעולות הביזוי של חנון באנשי דוד? מהו ההיגיון בתגובה זו?
- מדוע דוד אינו יוצא בראש בצבא למערכה כנגד בני עמון? מדוע כנגד ארם והדדעזר הוא יוצא?
- "חזק ונתחזק... וה' הטוב בעיניו יעשה" – מהי משמעות משפט זה? מהו ההקשר שבו הוא נאמר?
- כיצד מתיישב החסד שעושה דוד עם בני עמון עם ציווי התורה "לא תדרוש שלומם וטובתם כל ימך לעולם", בראי המדרשים הבאים: **א.** "צרור את המדינים אע"פ שכתבתי כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום לאלו לא תעשו כן לא תדרוש שלומם וטובתם, את מוצא במי שבא עמהם במדת רחמים לסוף בא לידי בזיון מלחמות וצרור, ואיזה זה דוד (שמואל ב' י'). ויאמר דוד אעשה חסד עם חנון בן נחש אמר לו אלהים-אתה תעבור על דברי אני כתבתי לא תדרוש שלומם וטובתם ואתה עושה עמם גמילות חסד? אל תהי צדיק הרבה, שלא יהא אדם מוותר על התורה וזה שולח לנחם בני עמון ולעשות עמו חסד, סוף בא לידי בזיון (שמואל ב'). ויקח חנון את עבדי דוד ויגלח את חצי זקנם ויכרת את מדויהם בחצי עד שתותיהם וישלחם ובא לידי מלחמה... וכתב (שם י') וירא יואב כי היתה אליו פני המלחמה וגו' מי גרם לדוד כך? שבקש לעשות טובה עם מי שאמר אלהים-לא תדרוש שלומם לכך כתיב צרור את וגו'" (במדבר רבה פרשה כא).

קרית הישיבה בית אל

BET-EL YESHIVA CENTER

בית אל, שכונה ב', ד.ב. מזרח בנימין 90628 | טל' 02-9975192, פקס' 02-9975385 | דוא"ל: Betel@yeshiva.org.il
Bet-EL Bet D.N Mizrach Binyamin 90628 | Tel: 02-9975192, Fax: 02-9975385 | Email: Betel@yeshiva.org.il

ב. "כיון שבאו שלוחיו של דוד אצל חנון, אמרו לו שרי בני עמון מהו כך, המכבד דוד את אביך בעיניך כי שלח לך מנחמים?" (ש"ב י', ג), אל תאמן בדוד, למה, שאלהים מזהירו בשבילנו, כתיב בתורתו לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' (דברים כ"ג, ד), וכתוב לא תדרוש שלום וטובתם (דברים כ"ג, ז), ואלהים מזהירו והוא מבטל דברי אלהיו ואומר אעשה חסד עם חנון בן נחש, הלא בעבור חקור את העיר! מיד ויקח חנון את עבדי דוד ויגלח וגו' (ש"ב י', ד), ורוח הקדש צווחת רעך ורע אביך וגו'" (מדרש תנחומא פרשת וירא סימן כה). מה בין פשוטו של מקרא לבין שני מדרשים אלו?

פרק יא

- מה בין האברבנל לבין המלבי"ם בתפישתם הרוחנית והפרשנית את פרשיית דוד ובת שבע?
- מה בין שתי העמדות הבאות בגמרא? "וכי תימא מעשה שהיה מפני מה לא אסרוה? התם אונס הוה. ואיבעית אימא כי הא דאמר רבי שמואל כל היוצא למלחמת בית דוד גט כריתות כותב לאשתו דכתיב ואת אחיך תפקד לשלום ואת ערובתם תקח. מאי ואת ערובתם תקח? תני רב יוסף דברים המעורבין בינו לבינה" (כתובות דף ט).
- "ודוד יושב בירושלים". מדוע הוא אינו יוצא בראש הצבא? מהי משמעות ישיבה זו? מה בין הישיבה ב'ירושלים' לבין ניסוח כמו 'ודוד יושב בביתו'? השווה לפרק הקודם ולמלחמות אחרות של דוד.
- מהי העמדה בה נתון דוד בהקשר לתהליכים ארוכי הטווח (פרקים ז'-י'); נוכח העם באירוע זה; בהקשר לאופן התנהלותו בפרק זה? מהי ההשלכה שיש לאלו על 'מעשה דוד ובת שבע'?
- מה ניתן ללמוד מהעובדה שסיפור המסגרת של מעשה דוד ובת שבע הוא המלחמה בבני עמון (י"א, א; י"ב, כו-לא).
- מהי מטרת דוד בהוראתו ליואב לשלוח אליו את אוריה? מהם הביטויים הנוספים למטרה זו?
- "ואתו הרגת בחרב בני עמון, מה חרב בני עמון אי אתה נענש עליו - אף אוריה החתי אי אתה נענש עליו. מאי טעמא - מורד במלכות הוה, דאמר ליה 'ואדני יואב ועבדי אדני על פני השדה חנים'" (שבת נ"ו, ע"א). במה מרד אוריה?
- ובמדרש: שורת אמירות לרבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: "כל האומר ראובן/ בני עלי/ בני שמואל/ דוד חטא אינו אלא טועה" (שבת נ"ו). בדרך להבין את מטבע הלשון, ראה משפט זה במקום נוסף: "א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן: כל האומר מלכת שבא אשה היתה - אינו אלא טועה, מאי מלכת שבא? מלכותא דשבא (ב"ב ט"ו, ע"ב). האם לדעתו מלכת שבא אינה אישה?
- בעקבות הפרשנות למשפט זה, בחן מהי ההשלכה לכך במסכת שבת נ"ו: "כל האומר ראובן... בני עלי... בני שמואל... דוד אינו אלא טועה שנאמר (שמואל א' יח) ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו וגו', אפשר חטא בא לידו ושכינה עמו? אלא מה אני מקיים (שמואל ב' יב) מדוע בזית את דבר ה' לעשות הרע - שביקש לעשות ולא עשה וגו'. רבי אומר: משונה רעה זו מכל רעות שבתורה, שכל רעות שבתורה כתיב בהו ויעש וכאן כתיב לעשות - שביקש לעשות ולא עשה".
- מה המניע של דוד בלקיחת בת שבע לאישה? מדוע הציון "רע בעיני ה'" נדחה עד הולדת הבן?

לימוד פורה ומשמח

שמעון.